

СИСТЕМА ТА ДЖЕРЕЛА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

МОРОЗОВ Євгеній Євгенійович - кандидат юридичних наук, викладач кафедри цивільно-правових та гуманітарних дисциплін факультету №2 Криворізького навчально-наукового інституту (Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4200-929X>

КОНАРЄВА Ганна Олегівна - кандидат юридичних наук, завідувач кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету №4 (Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3000-5737>

ПОНОМАРЕНКО Віктор Володимирович - викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 (Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2025.1.72>

У статті здійснено комплексний аналіз системи та джерел адміністративного права України та особливостей їх побудови в сучасних умовах розвитку правової держави. Розкрито зміст адміністративного права як впорядкованої сукупності норм і правових інститутів, об'єднаних спільним предметом і методом правового регулювання. Обґрунтовано поділ галузі на загальну та особливу частини, охарактеризовано їх функціональне призначення й взаємозв'язок.

Окрему увагу приділено характеристиці джерел адміністративного права як зовнішніх форм вираження адміністративно-правових норм. Проаналізовано їх поняття, ознаки та місце в системі національного права. Висвітлено різні наукові підходи до визначення кола джерел, зокрема позиції щодо співвідношення законодавчих і позазаконодавчих форм, ролі правового прецеденту, принципів права, правової доктрини та міжнародних договорів. Розглянуто критерії віднесення певних соціальних регуляторів до джерел адміністративного права, акцентовано на необхідності їх державного визнання та нормативного характеру.

У статті проаналізовано ієрархію джерел адміністративного права, визначено провідну

роль Конституції України як акта найвищої юридичної сили, що встановлює засади функціонування всієї правової системи та визначає межі правотворчості. Досліджено значення кодифікованих актів, законів, підзаконних нормативно-правових актів органів виконавчої влади й місцевого самоврядування, а також локальних актів установ і організацій. Окремо охарактеризовано вплив міжнародно-правових стандартів і практики міжнародних судових інституцій на формування сучасного адміністративно-правового регулювання.

Зроблено висновок про те, що система адміністративного права та система його джерел мають динамічний характер, перебувають у процесі трансформації під впливом суспільних змін і європейських інтеграційних процесів. Підкреслено, що їх розвиток пов'язаний із утвердженням принципу верховенства права, розширенням ролі судової практики та підвищенням значення міжнародних зобов'язань України.

Ключові слова: система адміністративного права, джерела адміністративного права, адміністративне право, законодавчі акти, міжнародні джерела, підзаконні нормативні акти, кодифіковані акти, ієрархія нормативно-правових актів, адміністративне законодавство.

Постановка проблеми

Проблематика дослідження зосереджена на визначенні сутності, структури та джерел адміністративного права в Україні, а також на з'ясуванні механізмів їх взаємодії в умовах сучасного розвитку правової держави. Незважаючи на наявність численних нормативних актів, що регулюють публічні відносини, на практиці постає низка труднощів, пов'язаних з їх неповнотою, суперечливістю окремих положень та недостатньою конкретизацією норм. Це ускладнює забезпечення єдиного тлумачення правових приписів, реалізацію принципу верховенства права й ефективне функціонування органів державного управління.

Особливої актуальності проблема набуває у контексті пошуку додаткових джерел адміністративного права, зокрема актів судової влади, які можуть виконувати функцію уточнення, конкретизації або заповнення прогалів законодавства. Водночас виникає питання про межі правотворчої ролі суду та співвідношення таких актів із Конституцією, законами й міжнародними договорами. У науковій дискусії зберігаються різні підходи до розуміння кола джерел адміністративного права, їх форм і статусу, що зумовлює необхідність комплексного аналізу та систематизації наявних концепцій.

Таким чином, постановка проблеми полягає в потребі дослідити сучасну систему адміністративного права, уточнити її внутрішню структуру, охарактеризувати взаємозв'язок загальної та особливої частин, визначити склад і роль джерел права, а також оцінити можливості використання судових актів як одного з механізмів підвищення ефективності публічного правового регулювання в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Стосовно категорії «система джерел адміністративного права» варто зауважити, що попри значну кількість наукових напрацювань у цій сфері, відображених у тезах доповідей, фахових статтях, навчальних посібниках і підручниках, зазначене поняття й досі не отримало вичерпного та всебічного осмислення. Зокрема, проблематика систе-

---

ми джерел права розглядалась у наукових дослідженнях В.О. Качур, Ю. В. Цуркаленко, Н. М. Пархоменко, В. Ількова.

Мета статті – комплексне вивчення сучасної системи адміністративного права України, визначення її структурних елементів та функціональних особливостей, а також з'ясування ролі загальної та особливої частин у регулюванні публічно-правових відносин. Крім того, стаття має на меті детально проаналізувати джерела адміністративного права, охарактеризувати їх юридичну природу, ієрархію та взаємозв'язки, визначити значення нормативно-правових актів, міжнародних договорів, кодифікованих актів і підзаконних документів. Також увага приділяється дослідженню потенційної ролі актів судової влади як одного з інструментів заповнення прогалів і уточнення норм законодавства, що дозволяє підвищити ефективність реалізації принципу верховенства права та забезпечити єдність правозастосування в Україні. Стаття спрямована на створення цілісного наукового бачення джерел адміністративного права та механізмів їх функціонування в умовах сучасного правового простору.

Виклад основного матеріалу

Система адміністративного права – це впорядкована сукупність адміністративно-правових норм і інститутів, які об'єднані спільним предметом і методом правового регулювання, а також спільними принципами та цілями й структуровані в логічній послідовності. Вона поділяється на дві частини: загальну та особливу.

Норми загальної частини адміністративного права мають універсальний характер і застосовуються в усіх галузях та сферах діяльності органів державного управління й інших суб'єктів, уповноважених здійснювати управлінські функції. Вони визначають принципи здійснення державного управління, правовий статус суб'єктів адміністративного права, форми та методи діяльності органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, встановлюють спеціальні адміністративно-правові режими, засоби забезпечення законності й дисципліни у сфері управління.

Особлива частина адміністративного права охоплює норми, що регулюють правовідносини в окремих сферах управління. Вона включає нормативні положення, які визначають правові засади та організацію управління: а) в економічній сфері; б) у соціально-культурній сфері; в) в адміністративно-політичній сфері. Кожна з цих груп норм спрямована на впорядкування відповідних суспільних відносин. Зокрема, норми першої групи регулюють відносини у сферах економіки, промисловості, сільського господарства, будівництва, житлово-комунального господарства, транспорту й зв'язку, використання та охорони природних ресурсів, фінансів тощо. Норми другої групи стосуються сфер освіти, науки, охорони здоров'я, культури, соціального захисту населення. Третя група норм визначає порядок регулювання відносин у сферах оборони, національної безпеки, внутрішніх справ, юстиції та закордонних справ.

Положення загальної та особливої частин тісно взаємопов'язані й утворюють цілісну систему адміністративного права. Це проявляється в тому, що норми загальної частини поширюються на всі інститути особливої частини.

Джерела адміністративного права – це зовнішні форми закріплення й вираження адміністративно-правових норм. Оскільки правові норми потребують офіційного оформлення, вони мають бути зафіксовані таким чином, щоб особи, яким вони адресовані, могли з ними ознайомитися.

Зазвичай норми права викладаються у вигляді статей, пунктів чи параграфів у нормативно-правових актах, що ухвалюються державними органами. Такі акти, якщо вони містять правові приписи, виступають джерелами права, тобто зовнішніми формами його вираження.

Однією з ключових особливостей адміністративного права є велика кількість і різноманітність джерел, у яких закріплюються його норми. Це зумовлено, по-перше, тим, що ця галузь охоплює широкий спектр суспільних відносин різного змісту й обсягу, а по-друге – специфікою її предмета: багатоманітністю управлінських відносин, потребою оперативного правового реагування на соціальні процеси та об'єктивною необхідністю децентралізації виконавчої влади.

Адміністративно-правові норми містяться в численних джерелах, серед яких є й акти змішаного, міжгалузевого характеру. У таких нормативних актах можуть одночасно поєднуватися приписи різних галузей права, зокрема адміністративного разом із кримінальним або цивільним правом.

Качур В.О. у своїй праці пропонує розуміти «джерела права» як ідейні та матеріальні передумови виникнення права, що знаходять своє зовнішнє вираження у певних формах та відображають його значення і цінність у конкретних історичних умовах. Таке трактування передбачає багаторівневе розуміння поняття «джерела права» та охоплює чотири основні аспекти: матеріальний, який пов'язаний з об'єктивними умовами формування права; ідеологічний, що відображає суб'єктивні чинники та ідейні засади правотворення; формальний, який характеризує зовнішні форми закріплення правових норм; а також історичний, представлений пам'ятками права. Виокремлення зазначених аспектів дозволяє розглядати у системі джерел права матеріальні, ідеологічні та формальні джерела, а також джерела пізнання права [1, с. 37-38].

На думку Цуркаленко Ю.В., джерела сучасного адміністративного права – це загальнообов'язкові правила поведінки, створені народом, міжнародною спільнотою, органами державної та судової влади, які містять норми адміністративного права, можуть мати як формалізовану, так і неформалізовану форму та спрямовані на регулювання відносин, що виникають у процесі організації й здійснення публічного адміністрування [2, с. 183].

Дослідниця також підкреслює, що джерела адміністративного права повинні характеризуватися такими ознаками: наявністю правила поведінки, яке містить адміністративно-правові норми; загальновідомістю; офіційністю (публічністю); нормативністю та неперсоніфікованістю [2, с. 183].

Аналізуючи систему джерел права, слід зважати на основні підходи до розуміння її юридичної природи, висвітлені в науковій літературі. Зокрема, Н.М. Пархоменко виокремлює такі ознаки системи джерел права:

а) вона складається з багатьох різноманітних елементів – підсистем джерел права,

---

Дискусії, обговорення, актуально

які взаємодіють між собою через системні зв'язки;

б) здатна змінюватися під впливом інших підсистем правової системи;

в) у процесі розвитку проходить певні етапи – від звичаєвого неписаного права до складної динамічної системи;

г) у ході функціонування, завдяки системним зв'язкам, можуть формуватися нові принципи правового регулювання та приписи, які не були прямо передбачені під час її становлення і не завжди безпосередньо закріплені в юридичних джерелах;

д) охоплює національну, ієрархічну та горизонтальну (галузеву) структури;

е) характеризується внутрішньою узгодженістю, що проявляється у взаємозв'язку та несуперечності джерел права;

є) має суб'єктивно-об'єктивний характер: з одного боку, її формують суб'єкти правотворчості, а з іншого – її існування зумовлене об'єктивними потребами правового регулювання;

ж) відзначається активною роллю щодо системи права та інших пов'язаних із правом систем;

з) є динамічною, що виявляється у прямій та безпосередній дії джерел права, їх удосконаленні, оновленні, а також у процесах диференціації та інтеграції [3, с. 183].

Питання про те, чи можна вважати акти органів судової влади джерелами адміністративного права, й досі залишається предметом активних наукових дискусій. Водночас варто відзначити, що в Україні поступово змінюється підхід до розуміння їхнього місця та значення. Як зазначає у своїй праці Цуркаленко Ю.В., такі зміни зумовлені відходом від домінування юридичного позитивізму та утвердженням на конституційному рівні принципу верховенства права. Це, своєю чергою, свідчить про прагнення нашої держави орієнтуватися на європейські демократичні стандарти. Досвід розвинених країн Європи переконливо доводить, що високий рівень правової культури й розвитку можливий лише тоді, коли суд, спираючись на Конституцію, закон і загально-визнані права людини, не лише застосовує норми, а й бере участь у формуванні права [2, с. 181].

Сьогодні в Україні сформувалися об'єктивні підстави для розгляду актів судової влади як одного з джерел адміністративного права. Це зумовлено як загальносвіттовими тенденціями правової конвергенції, так і потребою у пошуку більш результативних правових механізмів. Водночас ключовим чинником виступає наявність у системі адміністративного законодавства численних прогалин і колізій, тобто неповноти та суперечливості окремих положень формалізованих нормативних актів. Такі недоліки ускладнюють забезпечення єдності правозастосування та реалізацію принципу справедливості під час здійснення правосуддя. Частково усунути ці проблеми можливо шляхом формування судьями правових позицій, які уточнюють зміст норм або заповнюють наявні прогалини.

Конституція України, ухвалена на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, є базовим джерелом адміністративного права та актом найвищої юридичної сили в державі. Згідно з частиною першою статті 8, закони й інші нормативно-правові акти мають прийматися на її основі та відповідати її положенням [4].

Водночас верховенство Конституції поширюється не лише на нормативно-правові акти, а й на систему джерел права в цілому. Так, частина друга статті 9 передбачає, що укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції, допускається лише після внесення відповідних змін до неї. Аналогічний підхід має застосовуватися і до судових рішень та інших форм правового регулювання, зміст яких не може суперечити Основному Закону. Отже, положення статті 8 доцільно тлумачити розширено, не обмежуючи їх виключно нормативно-правовими актами, а поширюючи на всі без винятку джерела права.

Конституція України як джерело адміністративного права наділена низкою визначальних ознак. Передусім вона має найвищу юридичну силу серед усіх нормативно-правових актів і посідає провідне місце в системі джерел права, яким заборонено їй суперечити. Закони та інші нормативні акти ухвалюються на її основі, в межах установлених нею приписів і з метою реалізації її положень.

Конституція відображає суверенну волю українського народу. Як зазначав Конституційний Суд України, народ лише один раз уповноважив Верховну Раду України на її прийняття. Це впливає, зокрема, зі змісту статті 85, яка не закріплює за парламентом повноваження приймати Конституцію, а також зі статті 156, що передбачає обов'язкове затвердження на всеукраїнському референдумі законопроекту про внесення змін до розділів, які визначають засади конституційного ладу [4].

Крім того, Основний Закон характеризується підвищеною стабільністю. Процедура внесення до неї змін і доповнень є ускладненою та здійснюється в спеціальному порядку, визначеному розділом XIII Конституції, що гарантує сталість її положень і захист від довільного перегляду.

Є.В. Калюжна відносить до ключових джерел адміністративного права адміністративне законодавство, міжнародні договори, правовий прецедент, принципи права та правову доктрину [5, с. 217].

У цілому систему джерел адміністративного права можна представити як сукупність таких актів і форм:

1. Конституція України.
2. Міжнародні договори, обов'язковість яких схвалена Верховною Радою України.
3. Акти органів державної влади, що мають силу закону, зокрема: а) закони України; б) кодифіковані акти; в) декрети Кабінету Міністрів України, ухвалені на підставі Закону України «Про тимчасове делегування Кабінету Міністрів України повноважень видавати декрети в сфері законодавчого регулювання» від 18 листопада 1992 р. № 2796-XII.
4. Постанови Верховної Ради України.
5. Укази та розпорядження Президента України.
6. Постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України.
7. Нормативні накази керівників центральних органів виконавчої влади.
8. Розпорядження голів місцевих державних адміністрацій.
9. Рішення органів місцевого самоврядування, що встановлюють адміністративно-правові норми.

10. Акти керівників військово-цивільних адміністрацій, які містять адміністративно-правові приписи.

11. Судові акти.

12. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із адміністративно-правовими відносинами.

13. Право Європейського Союзу, що підлягає врахуванню та застосуванню в національній правовій системі відповідно до міжнародних зобов'язань України.

Закони становлять провідну за значенням частину системи нормативно-правових актів України, оскільки саме на них покладється регулювання найбільш вагомих суспільних відносин. Вони визначають основи правового порядку та закріплюють ключові правила функціонування держави й суспільства.

Особливе місце серед джерел адміністративного права належить кодифікованому акту – Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Відповідно до статті 1 цього Кодексу, його призначенням є захист прав і свобод людини та громадянина, власності, конституційного устрою держави, законних інтересів підприємств, установ і організацій, а також забезпечення належного правопорядку. Окрім цього, КУпАП спрямований на зміцнення законності, профілактику правопорушень і формування у громадян поваги до вимог Конституції України та законів України, прав і гідності інших осіб, правил співжиття й відповідального ставлення до своїх обов'язків перед суспільством [6].

До числа кодифікованих актів, що формують систему джерел адміністративного права, належить і Кодекс адміністративного судочинства України (КАСУ). Цей нормативний акт окреслює межі юрисдикції адміністративних судів, визначає їхні повноваження під час розгляду публічно-правових спорів, а також установлює процедуру звернення до суду й правила здійснення адміністративного судочинства. Саме він забезпечує процесуальну основу захисту прав, свобод та інтересів осіб у сфері публічно-правових відносин [7].

Митний кодекс України, який окреслює основи організації та провадження митної справи в державі, встановлює норми, що охо-

плюють економічні, організаційні, правові, кадрові й соціальні питання функціонування митних органів України.

Особливість адміністративного права полягає в тому, що воно врегульовує надзвичайно широкий спектр суспільних відносин. Саме тому коло його джерел є доволі об'ємним і включає значну кількість нормативно-правових актів. Серед найважливіших актів, ухвалених Верховною Радою України, слід назвати закони України «Про Кабінет Міністрів України», «Про об'єднання громадян», «Про звернення громадян», «Про державну службу», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інші [8, с. 6].

До підзаконних нормативно-правових актів належать укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні накази центральних органів виконавчої влади, а також акти місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, що містять норми адміністративного права. На думку Цуркаленко Ю.В., саме ці акти конкретизують і забезпечують реалізацію положень законів у сфері публічного управління. Водночас, поряд із нормативними актами органів виконавчої влади, доцільно враховувати й внутрішні акти керівників державних підприємств, об'єднань, установ та організацій. Йдеться про накази, інструкції, статuti, положення, правила внутрішнього розпорядку та інші документи, що встановлюють обов'язкові приписи адміністративного характеру [8, с. 6-7].

Такі підзаконні акти мають локальну сферу дії, оскільки поширюються, як правило, лише на межі конкретного підприємства чи установи. Вони деталізують організаційні та управлінські питання внутрішньої діяльності й забезпечують належний порядок функціонування відповідних суб'єктів.

Цуркаленко Ю.В. у своїй роботі погоджується з думкою С.Г. Стеценка, який поряд із актами національного законодавства відносить до джерел адміністративного права також міжнародні договори, обов'язковість яких схвалена Верховною Радою України. Міжнародний договір обґрунтовано розглядається як важливе джерело адміністративного права. У системі національного права, в умовній ієрархії нормативних приписів,

він посідає щабель одразу після Конституції України. Це зумовлено тим, що ратифіковані міжнародні угоди стають складовою внутрішнього законодавства та підлягають застосуванню в разі регулювання відповідних правовідносин [8, с. 7].

У сфері адміністративно-правового регулювання міжнародні договори визначають, зокрема, правовий статус іноземців та осіб без громадянства, гарантії захисту прав і свобод людини, засади охорони довкілля та культурної спадщини, порядок перетину державного кордону, співпрацю прикордонних і митних органів суміжних держав, питання міжнародного сполучення, економічного співробітництва в різних галузях, а також взаємодію у протидії злочинності.

Ільков В.В. у своїй праці аналізує дослідження Н.А. Мазаракі, де виокремлює критичний аналіз розширених підходів до трактування джерел адміністративного права. Вказує, що автор обґрунтовує позицію, відповідно до якої розуміння джерел сучасного адміністративного права має спиратися на кілька засадничих положень.

По-перше, під джерелами права слід вбачати насамперед носії нормативно-правової інформації, тобто такі форми, у яких закріплено конкретні правила поведінки, встановлені або санкціоновані державою.

По-друге, система джерел адміністративного права не обмежується виключно актами законодавства – законами та підзаконними нормативно-правовими актами. Звужене розуміння їхньої природи є відлунням радянської правової доктрини, яка визначала право як «волю панівного класу, зведену в закон». Насправді ж сучасна модель адміністративного права охоплює також низку позазаконодавчих форм, у яких фіксуються, конкретизуються та офіційно визнаються загальнообов'язкові приписи у сфері публічного адміністрування.

По-третє, попри різноманітність форм вираження, система джерел адміністративного права має чіткі межі. До неї входять не всі соціальні регулятори, а лише ті, що отримали державне визнання як юридично обов'язкові. Отже, норми звичаїв, традицій чи інших соціальних регуляторів можуть набути статусу адміністративно-правових лише

за умови їхнього офіційного санкціонування державою. Лише за таких обставин відповідні соціальні приписи трансформуються у правові, а їхні форми вираження – у джерела права [9, с. 89].

Висновки

Отже, проведений аналіз дає підстави стверджувати, що адміністративне право України постає як цілісна, внутрішньо узгоджена та водночас динамічна система. Його структура, поділ на загальну й особливу частини, відображає логіку правового регулювання публічно-управлінських відносин: від закріплення основоположних принципів, статусу суб'єктів і механізмів забезпечення законності – до врегулювання конкретних сфер державного управління. Взаємозв'язок цих частин забезпечує єдність галузі, оскільки універсальні приписи загальної частини поширюються на всі інститути особливої.

Не менш важливою складовою є система джерел адміністративного права, яка характеризується багаторівневістю та різноманітністю форм. Її ядром виступає Конституція України як акт найвищої юридичної сили, що визначає засади правового порядку та встановлює межі для всіх інших джерел. Закони, кодифіковані акти, підзаконні нормативні приписи, міжнародні договори, судова практика, а також окремі позазаконодавчі форми разом утворюють складну, але впорядковану систему, покликану забезпечити ефективне регулювання публічних відносин.

Сучасний етап розвитку адміністративного права засвідчує поступове розширення уявлень про його джерела, зокрема через посилення ролі судової практики та міжнародно-правових стандартів. Водночас визначальним критерієм належності певної форми до джерел права залишається її офіційне визнання державою та здатність містити загальнообов'язкові правила поведінки.

Таким чином, система адміністративного права й система його джерел перебувають у постійному розвитку, реагуючи на суспільні зміни, потреби публічного управління та європейські правові орієнтири. Їх узгоджене функціонування є необхідною передумовою забезпечення принципу верховенства права,

стабільності правового порядку та належного захисту прав і свобод людини в Україні.

Література

1. Качур В. До розуміння та визначення поняття «Джерела права». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. Т. 1 : №6-1. С. 36–39. ISSN 2307-1745. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-1-1/09.pdf> (дата звернення: 25.02.2025).
2. Цуркаленко Ю. В. Джерело сучасного адміністративного права: проблеми розуміння та способи їх вирішення. *Правовий часопис Донбасу № 4 (65)*. 2018. С. 179–184. URL: <https://ljd.dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/01/18-czurkalenko.pdf> (дата звернення: 25.02.2025).
3. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології. Київ: Видавництво «Юридична думка», 2008. 336 с. ISBN 978-966-8602-63-4. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/UP/PARXOMENKO_2008.PDF (дата звернення: 25.02.2025).
4. Конституція України: Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.02.2025).
5. Калюжна Є. С. Джерела адміністративного права: пропедевтичний аспект. *Нове українське право*. 2021. вип. 4. С. 213–218. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.4.32> (дата звернення: 25.02.2025).
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/8073-10> (дата звернення: 25.02.2025).
7. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2747-15> (дата звернення: 25.02.2025).
8. Цуркаленко Ю. В. Деякі аспекти розуміння сучасної системи джерел адміні-

стративного права України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право» – №2(12)*. 2015. С. 1–14. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n2/15tyvaru.pdf> (дата звернення: 25.02.2025).

9. Ільков В. Джерела права в адміністративному судочинстві: сучасні підходи до розуміння в науці адміністративного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. С. 87–89. URL: http://lsej.org.ua/1_2017/23.pdf (дата звернення: 25.02.2025).

Morozov Yevhenii,

PhD in Law,

Lecturer of the Department of Civil Law and

Humanities,

Faculty No. 2, Kryvyi Rih Educational and

Scientific Institute

(Donetsk State University of Internal Affairs,

Kropyvnytskyi)

ORCID:[https://orcid.org/0009-0003-4200-](https://orcid.org/0009-0003-4200-929X)

929X

Konarieva Hanna,

PhD in Law,

Head of the department of state and legal

disciplines

and public administration, Faculty No. 4

(Donetsk State University of Internal Affairs,

Kropyvnytskyi)

ORCID:[https://orcid.org/0009-0002-3000-](https://orcid.org/0009-0002-3000-5737)

5737

Ponomarenko Viktor,

Lecturer of the Department of Administrative

and Legal Disciplines, Faculty No. 2 (Donetsk State

University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID:[https://orcid.org/0000-0003-0769-](https://orcid.org/0000-0003-0769-2364)

2364

SYSTEM AND SOURCES OF ADMINISTRATIVE LAW

The article provides a comprehensive analysis of the system and sources of administrative law in Ukraine and the peculiarities of their structure in the current conditions of the development of the rule of law. The content of administrative law is revealed as an orderly set of norms and legal institutions united by a common subject and method of legal regulation. The division of the

branch into general and special parts is justified, their functional purpose and interconnection are characterized.

Particular attention is paid to the characteristics of the sources of administrative law as external forms of expression of administrative and legal norms. Their concepts, features, and place in the system of national law are analyzed. Various scientific approaches to defining the range of sources are highlighted, in particular, positions on the relationship between legislative and non-legislative forms, the role of legal precedent, principles of law, legal doctrine, and international treaties. The criteria for classifying certain social regulators as sources of administrative law are considered, with an emphasis on the need for their state recognition and normative nature.

The article analyzes the hierarchy of sources of administrative law and defines the leading role of the Constitutions of Ukraine as an act of the highest legal force, which establishes the foundations for the functioning of the entire legal system and defines the limits of lawmaking. The significance of laws, codified acts, subordinate regulatory legal acts of executive bodies and local self-government bodies, as well as local acts of institutions and organizations is examined. The influence of international legal standards and the practice of international judicial institutions on the formation of modern administrative and legal regulation is described separately.

It is concluded that the system of administrative law and its sources are dynamic in nature and are undergoing transformation under the influence of social changes and European integration processes. It is emphasized that their development is linked to the establishment of the principle of the rule of law, the expansion of the role of judicial practice, and the increasing importance of Ukraine's international obligations.

Keywords: administrative law system, sources of administrative law, administrative law, legislative acts, international sources, subordinate normative acts, codified acts, hierarchy of normative legal acts, administrative legislation.